

Polysemi som utmaning i tvåspråkiga ordböcker: metonymi och metafor i finsk-estniska och estnisk-finska ordboken

Saarni Laitinen

Helsingfors universitet

När jag redigerade den estnisk-finska ordboken blev jag intresserad av behandlingen av polysema ord i vår ordbok. I den 16 år äldre finsk-estniska ordboken ser motsvarande artiklar ofta annorlunda ut. Skillnaderna väckte frågor som växte till en forskningsplan för en doktorsavhandling. Mitt föredrag handlar om samma tema: polysemi, särskilt metonymi och metafor, som en lexikografisk utmaning. Metonymi kan beskrivas som en språklig bild som baserar sig på närhet av två begrepp, t.ex. relationen mellan del och helhet. Metafor är för sin del baserad på likhet mellan två saker. Det har forskats ganska lite i relationen mellan polysemi och ordböcker. Nina Kamppi (2013) säger att polysemin är en utmaning också för lingvister, och påpekar att lingvister och lexikografer kunde samarbeta mer.

Sylwia Wojciechowska (2012) skriver om metonymi i metalexikografisk kontext: kognitiv lingvistik kan enligt henne erbjuda verktyg för lexikografer att behandla metonyma lexem så att semantiska band mellan grundbetydelsen och delbetydelsena blir mer genomskådliga än i nuvarande ordböcker. Hon behandlar också metafor för att gränsen mellan dessa två fenomen ofta är oklar – egentligen kan de betraktas som ett kontinuum.

I avhandlingen söker jag svar på bl.a. följande frågor: 1) Hur behandlas metonymi och metafor i tvåspråkiga ordböcker? 2) Hur delas och organiseras betydelsegrupperna av polysema ord? 3) Vilka skillnader ur metonymins synvinkel finns det i ordböcker som har konstruerats på olika sätt? 4) Kan korpusbaserad forskning bidra till att hitta någon ny synvinkel på metonymi som inte har beaktats i nuvarande ordböcker? Föredraget handlar mest om den första frågan: jag tar verbet *ge* (fi *antaa*, est *andma*) som exempel på hur verb som är mycket frekventa och polysema i både finskan och estniskan har behandlats. Dessa verb är intressanta också därför att många betydelser eller användningssätt saknas helt i någotdera språket. Det kanske kan betraktas som en extra utmaning för lexikografen.

Referenser:

Kamppi, Nina (2013): På jakt efter metoder för lexikografisk betydelseindelning. I: Hanna Lehti-Eklund, Camilla Lindholm & Caroline Sandström (red.): *Folkmålsstudier* 51. Helsingfors: Föreningen för nordisk filologi, 9–23.

Suomi–viro-suursanakirja. Soome-eesti suursõnaraamat (2003). Valdek Pall m.fl. (red.). Tallinn/Helsinki: Eesti Keele Instituut / Kotimaisten kielten keskus.

Viro–suomi-sanakirja. Eesti-soome sõnaraamat (2019). Verkkosanakirja [webbordbok]. Heikki Hurta m.fl. (red.). Tallinn/Helsinki: Eesti Keele Instituut / Kotimaisten kielten keskus.

www.eki.ee/dict/efi/

Wojciechowska, Sylwia (2012): *Conceptual Metonymy and Lexicographic Representation*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Nyckelord: tvåspråkig ordbok; polysemi; kognitiv lingvistik